

**De bouw van een opslagruimte voor de dorsvereniging “Helpt Elkander” te Formerum Terschelling
Een ecologische beoordeling van de effecten van de bouw op de beschermde natuurwaarden van het
plangebied en de omgeving.**

P.J.Zumkehr.

ZUMKEHR ECOLOGISCH ADVIESBUREAU
Midsland – Terschelling
November 2019

Colofon.

**Zumkehr, P.J., 2019. De bouw van een opslagruimte voor de dorsvereniging “Helpt Elkander” te Formerum Terschelling
Een ecologische beoordeling van de effecten van de bouw op de beschermde natuurwaarden van het plangebied en de omgeving.**

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland-Terschelling, april 2019.

Opdrachtgever.

Dorsvereniging “Helpt Elkander”, Terschelling

Uitvoerder.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau.

P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3

8891 GE Terschelling-Midsland

tel. 0562-449196

mob. 06.50.816.092

e-mail: admin@pzumkehr.nl

© Zumkehr Ecologisch Adviesbureau

Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

De bouw van een opslagruimte voor de dorsvereniging “Helpt Elkander” te Formerum Terschelling. Een ecologische beoordeling van de effecten van de bouw op de beschermde natuurwaarden van het plangebied en de omgeving.

P.J.Zumkehr.

1. Inleiding.

De dorsvereniging “Helpt Elkander” probeert de herinnering aan de graanteelt, die na de vijftiger jaren van de vorige eeuw van Terschelling is verdwenen, levend te houden. Daarvoor heeft de vereniging een aantal historische landbouwmaterialen in eigendom. Thans wordt als opslagruimte voor dit materiaal een bunker in het bunkergebied van de Tiger (West-Terschelling) gebruikt. Omdat deze bunker een andere functie krijgt is de dorsvereniging voornemens zelf een nieuwe opslagruimte te bouwen. Als locatie daarvoor is het oog gevallen op de noodcamping, een klein onbebouwd veldje tussen de recreatiewoningen van Formerum-Noord. Dit veldje, in eigendom van Staatsbosbeheer, werd vroeger gebruikt als noodkampeerterrein in het hoogseizoen, maar heeft momenteel voornamelijk de functie van opslagruimte voor diverse materialen van Staatsbosbeheer.

Voor de bouw van de opslagruimte op het veld is een wijziging van het vigerende bestemmingsplan nodig. De dorsvereniging heeft adviesbureau *Bügel Hajema* gevraagd de bestemmingsplanwijziging procedureel voor te bereiden. Daaraan gekoppeld is een ecologisch onderzoek nodig. Omdat het terrein nagenoeg grenst aan Natura2000-gebied Duinen Terschelling is het nodig na te gaan of de bouw van de opslagruimte en het gebruik ervan significant negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied. Ook is het van belang na te gaan of op het terrein door de Wet Natuurbescherming beschermde soorten voorkomen, en wat het effect van de bouw van de opslagruimte op de populaties van deze soorten is. Om deze effecten in kaart te brengen heeft de dorsvereniging aan *Zumkehr Ecologisch Adviesbureau* te Midsland – Terschelling gevraagd de effecten in kaart te brengen en erover te rapporteren.

De bevindingen worden in dit rapport gepresenteerd. Het rapport geldt als voortoets volgens het afwegingskader van Natura2000.

2. Het plangebied.

Het plangebied betreft de voormalige noodcamping in Formerum Noord met kavelnummer 2528. Dit veldje, met een oppervlak van 0,52 hectare, is een onbebouwd terrein in eigendom van Staatsbosbeheer. Het terrein werd tot in de tachtiger jaren van de vorige eeuw gebruikt als noodcamping, als in het hoogseizoen kampeerders geen plek konden vinden op de overvolle reguliere kampeerterreinen. De functie van noodcamping is al jaren vervallen, en Staatsbosbeheer gebruikt het terrein tegenwoordig als opslagruimte voor allerlei materiaal. Daarnaast wordt het terrein jaarlijks begraaasd door geiten aan de roep en soms gemaaid. Het terrein grenst aan de west- en zuidzijde aan percelen bebouwd met recreatiewoningen of aan andere recreatieterreinen. Aan de oostzijde is een clubhuis en paardenbak van de ruitervereniging aanwezig. Het perceel is bereikbaar vanaf de Duinweg, de zandweg met flankerend fietspad aan de noordzijde van het perceel. Ten noorden hiervan ligt het Formerumberbos (Natura2000-gebied). Zie ook kaart 2 in de bijlage.

3. Het plan.

Het plan is nader uitgewerkt in het document *Project opslag historisch materiaal dorsvereniging “Helpt Elkander”* dat door de dorsvereniging is opgesteld. Daarin wordt aangegeven dat de te bouwen opslagruimte een gering oppervlak zal hebben van maximaal 100 m², en niet meer dan 2% van het oppervlak van het veld in beslag zal nemen. Er worden in het document enkele voorbeelden genoemd van een mogelijk ontwerp van de opslagruimte. Het zoekgebied voor de plaatsing is gekozen in het oostelijke deel van het veld, grenzend aan het terrein van de ruitervereniging, waardoor een min of meer aaneengesloten bebouwing ontstaat, en een zo groot mogelijk deel van het veld overblijft voor andere functies.

Het plangebied heeft momenteel een agrarische bestemming, met als onderliggende bestemming “verkeer en speelruimte”. Voor de realisatie van het plan is een wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk.

4. Informatiebronnen.

Voor het opstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde natuurwaarden op Terschelling. Alleen gegevens van na 2010 zijn benut. Oudere gegevens worden als niet relevant beschouwd.

Wat betreft de vegetatiekundige gegevens is gebruik gemaakt van de vegetatiekartering van de Ecologen Groep te Groningen uit 2012 (*Ecologen Groep*, 2013). Voor het in kaart brengen van de habitattypen in de nabijheid van het plangebied is gebruik gemaakt van de habitattypenkaart van de Dienst Landelijk Gebied als onderdeel van het Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling (*DLG*, 2015). Vogelkundige gegevens zijn afkomstig van de in opdracht van Staatsbosbeheer uitgevoerde broedvogelinventarisatie (*SOVON*, 2012). Tevens is gebruik gemaakt van de gegevens van de inventarisatie van de natuurwaarden van de Terschellinger polder in 2014 (*Koopmans en Postma*, 2014).

Op 26 april 2019 is het terrein geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde en kwetsbare natuurwaarden.

5. Wettelijk kader.

5.1. Wet Natuurbescherming (Wnb)

Per 1 januari 2017 is het oude wettelijke stelsel voor de natuurbescherming, zoals voorheen neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet vervangen door één wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). De Wnb vormt het sluitstuk van de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies, waarbij de bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het gebied van het natuurbeleid en het landelijk gebied zo veel mogelijk worden overgedragen van het Rijk naar de provincies, overeenkomstig het 'decentraal-tenzij-beginsel'. Dit is in het verlengde van de bestuursafspraken 2011 – 2015 tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen en het daarop gebaseerde onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur van 20 september 2011, gesloten tussen Rijk en provincies. Het is de bedoeling dat de Wnb over een paar jaar op haar beurt zal opgaan in de Omgevingswet.

Op grond van de Wnb worden provinciale staten verplicht voor bepaalde onderwerpen regels op te stellen. Daarnaast hebben provinciale staten de mogelijkheid om op een aantal onderwerpen regels te stellen. Deze regels zijn opgenomen in de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. Naast de bevoegdheden die provinciale staten hebben, hebben gedeputeerde staten van Fryslân ook haar bevoegdheden. Dit zijn onder andere bevoegdheden tot het opstellen van beleidsregels op grond van artikel 4:81, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. De beleidsregels in het kader van de Wnb zijn opgenomen in deze beleidsregel: de Beleidsregel Wet natuurbescherming Fryslân 2017. De beleidsregel gaat in op de tegemoetkoming in faunaschade en de toedeling van ontwikkelingsruimte uit segment 2 in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof Fryslân.

5.1.1. Natura2000

De natuurgebieden in Nederland die deel uitmaken van het netwerk van Natura2000 ontleen hun bescherming aan op Europees niveau gemaakte afspraken. De gebiedsbeschermingswetgeving voor de Natura2000-gebieden maakte tot voor kort deel uit van de Natuurbeschermingswet 1998. Per 1 januari 2017 is deze wetgeving onveranderd in de nieuwe Wnb overgenomen. De Natura2000-gebieden gelden als Speciale Beschermingszones (SBZ's), die zijn aangewezen op grond van de Europese Habitatrichtlijn en/of de Vogelrichtlijn. De SBZ's die in het kader van de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld worden ook wel Habitatrichtlijn-gebieden genoemd. Ze zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'), genoemd in respectievelijk bijlage I en bijlage II van de richtlijn. De SBZ's in het kader van de Vogelrichtlijn staan ook wel bekend als Vogelrichtlijngebieden. Ze zijn aangewezen ter bescherming van het leefgebied van bedreigde vogels en trekvogels. Als projecten en andere handelingen in of nabij een Natura2000 gebied plaatsvinden, moet onderzocht worden of deze significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van het gebied hebben. Als uit deze beoordeling blijkt dat het gebied wordt aangetast, of duidelijke twijfel bestaat over het uitblijven van die aantasting, kan het bevoegd gezag slechts vergunning verlenen voor de gevraagde activiteit als er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

Als gevolg van de decentralisatie van rijkstaken naar de provincies is de provincie in de nieuwe Wnb bevoegd gezag voor vrijwel alle Natura2000-gebieden. Een uitzondering daarop zijn gebieden van grote omvang die deel uitmaken van meerdere provincies en waarvoor een samenhangend beleid is opgesteld. Het gaat dan onder meer om grote open wateren, zoals de Waddenzee en de Noordzee. Het Rijk is voor deze gebieden bevoegd gezag voor zover het de gedeelten betreft die kunnen worden beschouwd als open water. Wat betreft de toekenning van een Omgevingsvergunning voor de uitvoering van projecten die Natura2000-gerelateerd zijn, gelden de gemeenten als loket. De provincie heeft echter een beoordelende taak, en kan voor projecten waarbij significant negatieve effecten met zekerheid zijn uit te sluiten een “verklaring van geen bedenkingen” afgeven. Een dergelijk oordeel is echter pas mogelijk als de effecten van de uitvoering van projecten zijn geanalyseerd in een zogenaamde “voortoets”. Indien uit een voortoets blijkt dat significant negatieve effecten niet met zekerheid uitgesloten zijn, dient een vergunning voor de Wnb te worden aangevraagd bij de provincie. Er dient dan een Passende beoordeling voor het project te worden opgesteld, waarin de aard van de significant negatieve effecten verder wordt uitgewerkt en wordt geanalyseerd of deze effecten door middel van mitigerende maatregelen of compensatie kunnen worden voorkomen.

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) maakt deel uit van de Natura2000-regelgeving. De PAS is bedoeld om de negatieve effecten van stikstofdepositie uit de atmosfeer tegen te gaan. Voor projecten die binnen of in de omgeving van Natura2000-gebieden worden uitgevoerd is het verplicht de uitstoot van stikstof te berekenen die tijdens de uitvoering van de werkzaamheden of structureel na voltooiing van het project ontstaan. De berekening kan worden gemaakt door middel van het digitaal toegankelijke programma Aerius Calculator 2019. De Raad van State heeft in mei 2019 de PAS-regelgeving ongeldig verklaard. Momenteel heeft het Rijk nog geen nieuw beleid vastgesteld. Projecten die stikstof uitstoten worden voorlopig niet vergund. Echter een uitzondering hierop wordt gemaakt voor projecten waarvan uit de Aerius-berekening blijkt dat ze geen extra depositie binnen Natura2000-gebied opleveren.

5.1.2. Soortbescherming in de Wnb

De nationale bescherming van soorten werd tot voor kort geregeld door de Flora- en faunawet. Deze is echter per 1 januari 2017 opgegaan in de nieuwe Wnb. Daarmee zijn ook enkele wijzigingen doorgevoerd. De belangrijkste wijziging betreft de verplaatsing van het bevoegd gezag van het Rijk naar de provincies. Een andere wijziging betreft de lijst van beschermde soorten. In de Flora- en faunawet was sprake van drie verschillende beschermingsregimes. Dit onderscheid is in de Wnb vervallen. Wel maakt de wet onderscheid in soorten die beschermd zijn op basis van internationale afspraken en soorten die alleen op nationaal niveau beschermd zijn (de nationale soorten). De bescherming van soorten van internationale betekenis komt overeen met die van de “strikt beschermde soorten”, als onderdeel van de oude Flora- en faunawet. Wat deze strikt beschermde soorten betreft zijn er in de nieuwe wet geen veranderingen opgetreden.

Het onderscheid tussen “matig beschermde soorten” en “licht beschermde soorten” uit de Flora- en faunawet is in de Wnb komen te vervallen. In de Wnb geldt voor alle in Nederland voorkomende soorten de zorgplicht. Dit betekent dat bij de uitvoering van plannen of projecten verslechtering van de “staat van instandhouding” van de soorten niet is toegestaan. In de oude Flora- en faunawet was een lijst opgenomen van in Nederland algemene soorten met een “algemeen goede staat van instandhouding in Nederland”. Voor deze lijst gold vrijstelling van de wet als in de algemeen goede staat van instandhouding geen verandering zou optreden. Nu dit onderscheid is opgeheven geldt vanuit de Wnb nu ook voor deze soorten de zorgplicht. Vrijstelling wordt vanuit de Wnb niet meer gegeven. Echter met het verplaatsen van het bevoegd gezag naar de provincies is het verlenen van vrijstelling waar het algemene soorten betreft nu provinciaal beleid geworden. De provincies hebben daarom in aparte beleidsnotities vrijstellingslijsten opgenomen voor soorten waarvoor op provinciaal niveau vrijstelling mogelijk is. Deze vrijstellingslijsten kunnen per provincie verschillen. De lijst van de provincie Fryslân als bijlage 1 in de Beleidsregels Wet Natuurbescherming van de Provincie Fryslân 2017 bevat een aantal algemene soorten zoogdieren en amfibieën waarvoor vrijstelling mogelijk is. Daarnaast is een bijlage 2 opgenomen met enkele soorten waarvoor vrijstelling geldt ingeval van overlast. Ook zijn beleidsregels opgesteld over beheer van ganzenpopulaties en betreffende de steenmarter.

Bijlage 1. Vrijstellingslijst Provincie Fryslân. Beleidsregels Wet Natuurbescherming Fryslân 2017.

Zoogdieren	
Aardmuis	Microtus agrestis
Bosmuis	Apodemus sylvaticus
Dwergmuis	Micromys minutus

Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Haas	<i>Lepus europaeus</i>
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>

Amfibieën	
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>

Bijlage 2. Vrijstellingslijst Provincie Fryslân. Beleidsregels Wet Natuurbescherming Fryslân 2017.

Roek	<i>Corvus frugilegus ssp frugilegus</i>
Kokmeeuw	<i>Larus ridibundus</i>
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus ssp argentatus</i>
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>

Voor alle andere soorten geldt in de Wnb een zogenaamde actieve beschermingsplicht gedefinieerd als zorgplicht, waarvoor de “staat van instandhouding” van de populaties centraal staat. Daarnaast geldt voor een aantal in de Wnb apart genoemde soorten een passieve beschermingsplicht. In deze beleidsregel worden de individuen van de opgenomen soorten beschermd tegen schadelijke activiteiten (plukken, het vangen van vlinders etc.). Ten opzichte van de oude Flora- en faunawet zijn veranderingen doorgevoerd, waardoor een groot aantal vaatplanten de beschermde status is kwijtgeraakt. Daarentegen zijn aan de lijst enkele soorten dagvlinders toegevoegd, waaraan voorheen geen beschermde status is toegekend. De lijst van soorten met jaarrond beschermde nesten uit de oude Flora- en faunawet is ook in de Wnb overgenomen.

De nesten van de volgende vogelsoorten zijn het hele jaar beschermd:

Boomvalk
 Buizerd
 Gierzwaluw
 Grote gele kwikstaart
 Havik
 Huismus
 Kerkuil
 Oehoe
 Ooievaar
 Ransuil
 Roek
 Slechtvalk
 Sperwer
 Steenuil
 Wespindief
 Zwarte wouw.

5.2. Overige relevante wetgeving.

5.2.1. NNN: Natuur Netwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur).

Het Natuur Netwerk Nederland (voorheen EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang'. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (Ministerie van LNV 2003).

In vrijwel geheel Friesland is inmiddels de feitelijke Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld (*Streekplan Fryslân* 2006). In het streekplan is verwoord dat een algemene zorgplicht bestaat voor de instandhouding van kwetsbare soorten. Ruimtelijke ingrepen in de EHS zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van 'redenen van groot openbaar belang'. Voor Vogelrichtlijngebieden of Natuurbeschermingswetgebieden – zoals hier het geval is – gelden aanvullende eisen. In het geval van een ingreep worden alle nodige mitigerende maatregelen getroffen. Bij Habitatrichtlijngebieden met prioritaire soorten en/of habitats, zijn onder 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet begrepen 'redenen van sociale of economische aard'. Bij natuurcompensatie is een uitgangspunt dat geen netto-verlies optreedt aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS. Voor de Waddeneilanden geldt dat feitelijk alleen kwalitatieve (geen kwantitatieve compensatie) mogelijk is.

Verordening Romte Fryslân

Op 25 juni 2014 hebben Provinciale Staten de Verordening Romte Fryslân/werkwijze RO 2014 vastgesteld (Provincie Friesland, 2015). De provincie stelt hierin o.a. vast welke gebieden deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en hoe deze beschermd worden. Deze hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden. Dit netwerk vormt de basis voor het natuurbeleid. De EHS bestaat uit kerngebieden (grote aaneengesloten natuurgebieden met een hoge kwaliteit) natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingszones. Planologisch heeft de EHS een extra beschermde status. Sinds 2014 wordt de EHS Natuur Netwerk Nederland genoemd (NNN). Deze titel wordt in dit rapport verder gebruikt.

De bescherming van het NNN is vastgelegd in de Verordening Romte Fryslân (31 juli 2014 (Provincie Friesland, 2015)). Hierin is onder meer vastgelegd:

- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden binnen het NNN dient een passende bestemming te hebben met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.
- Het plan maakt geen activiteiten en ontwikkelingen mogelijk die leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gronden, of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden die deel uitmaken van het NNN.
- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden nabij het NNN kan nieuwe, niet-agrarische activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken, mits die niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

Hiervan kan worden afgeweken wanneer sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn en schade door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als redelijkerwijs mogelijk is. Resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in termen van areaal, kwaliteit en samenhang. Daarnaast kan een ruimtelijk plan onderling samenhangende activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken die mede tot doel hebben de kwaliteit of kwantiteit van het NNN op gebiedsniveau te verbeteren, indien per saldo sprake is van verbetering van de natuurwaarden in en rond het gebied, waarbij de oppervlakte van het NNN gelijk blijft of toeneemt. In de plantoelichting dient daartoe een verantwoording opgenomen te worden over de aard, omvang, locaties en het tijdvak van realisatie van

de verbetering van de natuurwaarden. Ook dient de wijze waarop tenuitvoerlegging van de daartoe benodigde maatregelen en ingrepen plaatsvindt feitelijk en planologisch gewaarborgd te worden.

Een ruimtelijk plan dat nieuwe activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maakt nabij het NNN, die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan kan doorgang vinden mits er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn, schade door mitigerende maatregelen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is wordt beperkt en resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden in termen van kwaliteit en samenhang van de ecologische hoofdstructuur.

5.2.2. Planologische Kernbeslissing Waddenzee II en III

De planologische kernbeslissing (PKB) Derde Nota Waddenzee (VROM 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee (VROM 2001). De PKB is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. De grens van het PKB-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland. Het PKB-gebied wordt aan de noordkant begrensd door onder meer de kwelders en platen van de Waddenzeekust van de eilanden.

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid onder meer gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de flora en de fauna en tevens op behoud van de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid. Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis zijn mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Met betrekking tot het ontwikkelingsperspectief stelt de PKB onder meer: De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd. Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Voorts wordt gesteld dat de flora en fauna van de Waddenzee zich meer ongestoord dienen te kunnen ontwikkelen. Zeehonden behoeven voldoende voedsel en rustplaatsen. Hetzelfde geldt voor de vogels die voldoende ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen moeten kunnen vinden en op acceptabele vluchtafstand over voldoende voedsel moeten beschikken, wat zij aldaar ongestoord tot zich moeten kunnen nemen. Een meer ongestoorde ontwikkeling van de Waddenzee is alleen mogelijk wanneer het menselijk gebruik van het gebied hierop (meer) wordt afgestemd (bijvoorbeeld via zonering) of indien bepaald gebruik - op termijn - wordt afgebouwd. Richting het jaar 2030 zet het kabinet hierop in.

Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen daarom aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Het afwegingskader dient ook te worden toegepast voor activiteiten buiten het PKB-gebied die de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee kunnen aantasten (externe werking). Het afwegingskader komt sterk overeen met dat van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Elementen hieruit zijn:

Nagegaan dient te worden of er sprake is van aantasting van *wezenlijke kenmerken* of waarden van de Waddenzee.

Er dient rekening te worden gehouden met eventuele *cumulatieve effecten* van verschillende activiteiten op de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee.

Toestemming voor een activiteit kan slechts worden gegeven nadat zekerheid is verkregen dat de activiteit de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee niet zal aantasten. Het *voorzorgbeginsel* brengt met

zich mee dat er bij twijfel wordt uitgegaan van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden en van de meest verstrekkende effecten voor de Waddenzee (*worst-case scenario*).

Voor een activiteit die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden en waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn dient te worden nagegaan of er sprake is van *dwingende redenen van groot openbaar belang*.

Bij een activiteit die leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden dienen *mitigerende en compenserende maatregelen* getroffen te worden. Deze maatregelen dienen in onderlinge samenhang te worden gezien waarbij de eis geldt dat geen netto verlies aan wezenlijke kenmerken of waarden optreedt.

5.3. Welke natuurbeschermingswetgeving is van toepassing op het plangebied?

5.3.1. *Wet Natuurbescherming en Natura2000 gebieden.*

Op Terschelling is sprake van drie Natura2000-gebieden die vallen onder de *Wet Natuurbescherming*, namelijk:

- Duinen Terschelling
- Noordzeekustzone
- Waddenzee.

Het plangebied te Formerum - Terschelling, ligt niet binnen de grenzen van een Natura2000-gebied.

Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* betreft het duingebied dat op 18,3 meter ten noorden van het plangebied ligt. Het plangebied grenst nagenoeg direct aan het Natura2000-gebied; tussen het plangebied en het Natura2000-gebied ligt alleen de Duinweg. Gezien de korte afstand tussen het plangebied en het Natura2000-gebied is een effectanalyse m.b.t. Natura2000-gebied Duinen Terschelling noodzakelijk. De effectanalyse wordt hierna verder uitgewerkt.

Natura2000-gebied *Waddenzee* heeft betrekking op het gebied van de Waddenzee ten zuiden van de waddendijk. De grens met het Natura2000-gebied ligt op 1471 meter ten zuiden van het plangebied. Het plangebied ligt derhalve op ruime afstand van het Natura2000-gebied. Deze afstand is dermate groot dat enig effect op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Waddenzee op basis van de afstand op voorhand is uitgesloten. Het is niet nodig een effectanalyse m.b.t. Natura2000-gebied Waddenzee verder uit te werken.

Het Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* ligt op een afstand van 1691 meter ten noorden van het plangebied. Het betreft hier het Terschellinger Noordzeestrand en het aangrenzende zeegebied. Het plangebied ligt derhalve op ruime afstand van dit Natura2000-gebied. Deze afstand is dermate groot dat enig effect op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Noordzeekustzone op basis van de afstand op voorhand is uitgesloten. Het is niet nodig een effectanalyse m.b.t. Natura2000-gebied Noordzeekustzone verder uit te werken.

De uitvoering van het plan blijft beperkt tot de kavel 2528. Voor de bouw van de opslagruimte wordt de Duinweg als toegangsweg gebruikt. Het is daarbij niet nodig Natura2000-gebied te betreden of berijden. Daarnaast zal de dorsvereniging vanuit de opslagruimte geen activiteiten organiseren, die effecten hebben binnen Natura2000-gebied. Zie voor een verdere uitwerking hoofdstuk 6.

5.3.2. *Natuur Netwerk Nederland (NNN), voorheen Provinciale Ecologische Hoofdstructuur.*

De begrenzingen die door de Provincie Friesland zijn vastgesteld in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur komen op Terschelling grotendeels overeen met die van de Wet Natuurbescherming. De Natura2000-gebieden maken deel uit van de NNN/EHS. Daarnaast zijn ook de agrarische gronden in de polder van Terschelling deel van de NNN, en zijn onderdeel van het NNN-beheergebied voor weidevogels. Het plangebied betreft de kavel 2528 te Formerum dat deel uitmaakt van het recreatiegebied van Formerum-Noord. Het plangebied is geen deel van de NNN. De regelgeving m.b.t. de NNN is voor dit plan niet van toepassing.

5.3.3. *PKB-Waddenzee III.*

De PKB-Waddenzee beschermt het Nederlandse wadengebied. Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van het PKB-gebied en ook niet langs de rand ervan. De PKB-Waddenzee is dan ook niet van toepassing.

5.3.4. Soortenbescherming in de Wet Natuurbescherming.

De soortenbescherming werd tot voor kort geregeld in de Flora- en faunawet. Deze is echter per 1 januari 2017 opgegaan in de Wet Natuurbescherming. Ten opzichte van de oude wet zijn wijzigingen doorgevoerd. Voor alle binnen of in de omgeving van het plangebied voorkomende soorten geldt de zorgplicht. Dit betekent dat de uitvoering van het plan niet tot verslechtering mag leiden van de “staat van instandhouding van de soort”. Voor soorten die beschermd zijn op basis van internationale verdragen geldt binnen het plangebied een strikte bescherming. De soortenlijst komt overeen met die van de “strikt beschermde soorten” van de oude Flora- en faunawet. De zorgplicht geldt echter tevens voor de andere voorkomende, nationaal beschermde soorten. Voor algemene soorten is vrijstelling mogelijk. Het gaat dan om soorten met een “algemeen gunstige staat van instandhouding in Nederland”. Vrijstelling geldt als de uitvoering van het plan geen hierin geen verandering teweeg brengt. De vrijstellingslijst is in december 2016 door de provincie Fryslân vastgesteld (*Provincie Fryslân*, 2016a en 2016b). Het soortenbeschermingsaspect in de Wet natuurbescherming is niet gekoppeld aan Natura2000 en is derhalve ook buiten Natura2000-gebieden van toepassing.

5.4. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

De volgende instandhoudingsdoelen zijn voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geformuleerd (prioritaire typen en soorten zijn aangeduid met een *):

Habitattypen.

H1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia ssp</i> en andere zoutminnende soorten.
H1320	Slijkgrasvegetaties.
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
H2110	Embryonale wandelende duinen.
H2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> (“witte duinen”).
H2130	* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (“grijze duinen”)
H2140	* Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .
H2150	Duinen met <i>Calluna vulgaris</i>
H2160	Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i>
H2170	Duinen met <i>Salix repens ssp argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>).
H2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.
H2190	Vochtige duinvalleien
H6230	* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

Habitatrichtlijn-soorten.

H1831	Drijvende waterweegbree
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijn-soorten.

Blauwe kiekendief
Bontbekplevier
Bruine kiekendief
Dodaars
Dwergstern
Paapje
Rietzanger
Strandplevier
Tapuit
Velduil

6. De effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden.

6.1. De ecologische betekenis van het plangebied, kavel 2528.

6.1.1. Geomorfologie en bodem.

De kavel heeft een nagenoeg vlakke, maar naar het zuiden iets aflopende bodem. In het algemeen bestaat de bodem uit voedselarm en mineralenarm duinzand, echter een deel van het terrein is in het verleden met schelp verhard, waardoor plaatselijk kalkrijke en mineralenrijke bodem is ontstaan. Het terrein is droog, maar wordt naar het zuiden toe iets vochtiger. Er is geen open water aanwezig.

6.1.2. Inrichting en gebruik van het terrein.

De kavel betreft een onbebouwd grasland met een extensief agrarisch gebruik (begrazing door geiten, soms paarden, aan de roop, verder maaibeheer). Het westelijke deel van de kavel is in gebruik als opslagruimte. De kavel is ten dele afgeschermd door een hekwerk van plm. 2 meter hoogte. De toegang tot het perceel ligt aan de noordzijde, en loopt vanaf de Duinweg. Er zijn twee toegangen, met houten hek, aanwezig. Het oostelijke hek fungeert als toegang tot het terrein van de ruitervereniging op het perceel aangrenzend aan de oostzijde van de kavel. Het terrein van de ruitervereniging is overigens ook direct vanaf de Duinweg bereikbaar, zonder toegangspad over kavel 2528.

De buitenrand van de kavel bestaat aan de noord-, west- en zuidzijde uit een boomwal van verschillende breedte. Vooral de boomwal langs de zuidzijde is breed en goed ontwikkeld, met diverse hoge loofboomsoorten, waaronder zomereik, ruwe iep, gewone esdoorn, zwarte els en zachte berk. De smallere boomwal aan de noordzijde bestaat deels uit grauwe abeel.

De overgang tussen de kavel en het ten oosten ervan gelegen terrein van de ruitervereniging bestaat uit een lage boomwal van zwarte els, die geheel op het terrein van de ruitervereniging ligt. Westelijk daarvan is de perceelgrens tussen beide percelen een lage opgeworpen aarden wal. Deze aarden wal is nogmaals van de kavel gescheiden door een houten hekwerk van plm. 1 meter hoogte.

De aangrenzende percelen ten westen en ten zuiden van de kavel zijn bebouwd met recreatiewoningen of is een camping. Het perceel ten oosten van de kavel is een terrein van de ruitervereniging met rijbak en clubhuis. De kavel is derhalve aan drie zijden door bebouwing omringd. Alleen aan de noordzijde grenst de kavel aan onbebouwd natuurgebied, het Formerumberbos. Daarbij ligt tussen de kavel en het bos nog de Duinweg, een onverhard zandpad met flankerend verhard fietspad. De afstand tussen de kavel en het bos, tevens de grens met Natura2000-gebied Duinen Terschelling bedraagt 18 meter.

6.1.3. Vegetatie van het grasland.

De vegetatie van het perceel is een soortenrijk grasland van voedselarm tot matige voedselrijke bodem. Er komen uitsluitend algemene soorten grassen en kruiden voor van droge graslanden. Alleen in het zuidelijke gebied is enige invloed van een vochtige bodem in de graslandvegetatie aanwezig (pitrus). Ook is een deel van het terrein begroeid met een ruigtevegetatie van grote brandnetel en zevenblad. Soorten van de Rode Lijst van Kwetsbare en Bedreigde Vaatplanten (*Sparrius et al.*, 2014) ontbreken op de kavel.

6.1.4. Broedvogels.

Op de kavel zelf is tijdens het veldbezoek in april 2019 alleen de witte kwikstaart als broedvogel vastgesteld. Een paartje broedt ergens tussen het opgeslagen materiaal in het westelijke deel van het perceel. Daarnaast wordt door enkele soorten zangvogels gebroed in de omringende boomwallen, met name aan de west- en zuidzijde. Aangetroffen zijn winterkoning (2 paar), fitis (2 paar), heggenmus, zwartkop, putter, vink, merel, zanglijster, tjiftjaf, koolmees en staartmees (allen 1 paar). Binnen het zoekgebied voor de bouw van de opslagruimte wordt door geen enkele soort gebroed.

6.1.5. Zoogdieren.

Op de kavel komen geen soorten vleermuizen voor. Voor het overige zijn uitsluitend algemene soorten kleine zoogdieren aanwezig (konijn, haas, bosmuis, bosspitsmuis, rosse woelmuis, egel).

6.1.6. Amfibieën.

Open water ontbreekt op het perceel. Er zijn geen voortplantingsplekken aanwezig. Populaties van soorten amfibieën komen niet voor.

6.1.7. Reptielen.

Er komen op de kavel en in de directe omgeving geen soorten voor.

6.1.8. Ongewervelden.

Er komen op de kavel geen kwetsbare soorten ongewervelden voor.

6.2. Natura2000 en de Wet Natuurbescherming.

6.2.1. Natura2000-gebied Duinen Terschelling.

Het is van belang de effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* in kaart te brengen. Het is theoretisch mogelijk dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied kunnen ontstaan door de uitvoering van plannen buiten het Natura2000-gebied maar aan de rand daarvan. Er is dan sprake van externe werking door uitvoering van het plan naar het Natura2000-gebied toe. In § 5.3.1. is al aangegeven dat de afstand van het plangebied tot het Natura2000-gebied 18 meter bedraagt. Deze afstand is klein. De invloed van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen moet nader worden uitgewerkt (zie hierna).

6.2.2. Natura2000-gebied Waddenzee.

In § 5.3.1. is aangegeven dat de afstand van het plangebied tot dit Natura2000-gebied 1471 meter is. De afstand tot dit Natura2000-gebied is dermate groot dat enig effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Waddenzee is uitgesloten. Aanvullend moet er wel op worden gewezen dat hoogwatervluchtplaatsen van op het wad foeragerende vogels in de polder aan de binnenzijde van de Waddendijk als onderdeel van het Natura2000-gebied een beschermde status hebben. Dergelijke hoogwatervluchtplaatsen komen in de polder bij Formerum voor op een afstand van meer dan 1200 meter van het plangebied. Een effect van de uitvoering van het plan op de omvang en kwaliteit van deze hoogwatervluchtplaatsen is eveneens op basis van de grote afstand uitgesloten.

6.2.3. Natura2000-gebied Noordzeekustzone.

In § 5.3.1. is aangegeven dat het Natura2000-gebied Noordzeekustzone op een afstand van 1691 meter van het plangebied ligt. De afstand van het plangebied tot dit Natura2000-gebied is dermate groot, dat enig effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van dit Natura2000-gebied is uitgesloten.

6.2.4. Natura2000-gebied Duinen Terschelling: Voor het plangebied relevante instandhoudingsdoelen.

Het duingebied ten noorden van het plangebied maakt deel uit van Natura2000-gebied Duinen Terschelling. Hieronder wordt aangegeven welke soorten instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied in de directe omgeving voorkomen. Het gaat dan om Habitattypen, Habitatrichtlijn-soorten en Vogelrichtlijn-soorten. Een effectanalyse is alleen met betrekking tot de hier genoemde instandhoudingsdoelen noodzakelijk. De overige instandhoudingsdoelen komen op een dermate grote afstand van het plangebied voor, dat een negatief effect van de uitvoering van het plan erop op basis van de afstand op voorhand is uitgesloten.

6.2.4.1. Habitattypen.

De volgende habitattypen komen in de omgeving van het plangebied voor:

H2130B – Grijze duinen, kalkarm

H2140B – Duinen met Kraaiheide, droog

H2150 – Duinen met struikheide

H2170 – Kruiwilgstruweel

H2180A – Atlantische duinbossen, droog

H2180B – Atlantische duinbossen, vochtig.

In het bosgebied ten noorden van het plangebied komen uitsluitend H2180A en B voor. Tussen de Duinweg en het bos ligt echter nog een smalle strook open duingebied, behorende tot habitatype H2130B. De overige typen worden aangetroffen in het open duingebied ten westen en noorden van het Formerumberbos (Landerumerheide). Zie voor de exacte ligging van de habitattypen kaart 3 in de bijlage.

6.2.4.2. Habitatrichtlijn-soorten.

Voor Natura2000-gebied Duinen Terschelling zijn twee Habitatrichtlijn-soorten vastgesteld, namelijk Groenknolorchis en Drijvende waterweegbree. De Groenknolorchis komt alleen voor in primaire duinvalleien

met een kalkhoudende bodem (Noordsvaarder, Reddingbootvallei, Boschplaat). Alle groeiplaatsen liggen op meer dan 5 kilometer afstand van het plangebied.

De Drijvende waterweegbree is alleen bekend van het Waterplak tussen Midsland aan Zee en West aan Zee op meer dan 5 kilometer afstand van het plangebied.

Binnen 1 kilometer van het plangebied komen derhalve geen Habitatrichtlijn-soorten voor.

6.2.4.3. Vogelrichtlijn-soorten.

Van de voor Natura2000-gebied Duinen Terschelling vastgestelde Vogelrichtlijn-soorten komt geen enkele soort voor in het Formerumberbos, direct grenzend aan het plangebied. De Landerumerheide is daarentegen een belangrijk broedgebied voor de Tapuit. De bruine kiekendief broedt met regelmaat ten noordwesten van het Formerumberbos. Tapuit en Bruine kiekendief zijn de enige voor deze effectanalyse relevante Vogelrichtlijn-soorten. Alle andere soorten komen niet voor binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied.

6.2.5. Effectanalyse Natura2000-gebied Duinen Terschelling.

De bouw van de opslagruimte op het veld met kavelnummer 2528 speelt zich volledig op de betreffende kavel af. De toegangsweg tot de kavel is de Duinweg die ten noorden van het plangebied loopt. Het is voor de bouw niet nodig de grens van Natura2000-gebied te overschrijden. Er is geen sprake van enige invloed van de bouw van de opslagruimte op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied.

De dorsvereniging "Helpt Elkander" heeft aangegeven de opslagruimte alleen voor de opslag van het historisch materiaal te willen gebruiken, en geen activiteiten in of vanuit de opslagruimte te willen organiseren. Het historisch materiaal wordt in de nazomer gebruikt bij het oogsten van graan op de graanveldjes verspreid op het eiland, die echter niet binnen het Natura2000-gebied liggen. Voor het transport van het materiaal van en naar de graanveldjes wordt gebruik gemaakt van de openbare weg. Daarmee wordt het Natura2000-gebied niet betreden of bereden.

De conclusie is derhalve dat tijdens de bouw van de opslagruimte op de kavel en door het gebruik van de ruimte daarna geen enkele activiteit binnen het Natura2000-gebied zal plaatsvinden. Er is geen sprake van enige invloed op de omvang of kwaliteit van de instandhoudingsdoelen binnen het Natura2000-gebied.

Op grond van hetgeen hier is gesteld, wordt betreffende de genoemde habitattypen geconcludeerd dat significant negatieve effecten op deze habitattypen zijn uitgesloten. Dit geldt voor de habitattypen H2180A en B – Atlantische duinbossen in het Formerumberbos, voor H2130B – Grijze duinen, kalkarm in de smalle strook tussen het bos en de Duinweg, en voor H2130B – Grijze duinen, kalkarm, H2140B – Duinen met kraaiheide, droog, H2150 – Duinen met struikheide en H2170 – Kruiptwilgstruweel in het open duin ten westen en noorden van het Formerumberbos.

Hierboven is al geconcludeerd dat Habitatrichtlijn-soorten niet in de omgeving van het plangebied voorkomen.

De in de omgeving voorkomende Vogelrichtlijn-soorten zijn tapuit en bruine kiekendief als broedvogel van de Landerumerheide. In het broedgebied van deze soorten worden geen activiteiten uitgevoerd ten behoeve van de bouw van de opslagruimte, evenmin in relatie tot het gebruik van de opslagruimte na de bouw. Er zullen geen significante effecten ontstaan op de broedgelegenheid van beide soorten op de Landerumerheide door de uitvoering van het plan. Significant negatieve effecten op de Vogelrichtlijn-soorten in het algemeen zijn uitgesloten.

6.2.6. Berekening stikstof-depositie met Aerius Calculator 2019.

De berekening van de mogelijke stikstofdepositie die het project oplevert binnen Natura2000-gebied Duinen Terschelling is uitgevoerd op 4 november 2019. De berekening toont aan dat de hoeveelheid stikstofdepositie als gevolg van het project 0.00 mol/ha/jr. is. De berekening is neergelegd in een PDF met documentnummer 2019110460746_RuyTrZpVyJFi. Tevens is een aparte notitie opgesteld waarin uitleg wordt gegeven over de wijze van berekening (*Zumkehr*, 2019).

6.2.7. Conclusie.

De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten op de habitattypen van Natura2000-gebied Duinen – Terschelling.

Habitatrichtlijn-soorten komen niet voor.

De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten op de Vogelrichtlijn-soorten van Natura2000-gebied Duinen Terschelling.

De uitvoering van het plan veroorzaakt geen extra stikstofdepositie binnen Natura2000-gebied Duinen Terschelling.

De uitvoering van het plan is niet strijdig met de Wet Natuurbescherming inzake Natura2000-regelgeving. Het is niet nodig een Passende Beoordeling te doen opstellen. De aanvraag van een vergunning van de Wet Natuurbescherming bij de provincie Fryslân is niet nodig.

6.2.8. Cumulatieve effecten.

Bovenstaand wordt geconcludeerd dat de uitvoering van het plan zelf geen enkel effect heeft op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Duinen Terschelling. In theorie is het echter mogelijk dat negatieve effecten kunnen ontstaan als gevolg van de uitvoering van het plan in samenhang met de uitvoering van andere plannen in de directe omgeving. Het gaat dan om zogenaamde cumulatieve effecten. Het hier beoordeelde plan heeft geen enkel significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied en draagt dan ook niet bij tot het ontstaan van significant negatieve effecten door cumulatie in samenhang met andere projecten in de omgeving. Er is dus geen sprake van significant negatieve effecten als gevolg van cumulatie.

6.3. Het soortenbeschermingsaspect van de Wet Natuurbescherming.

6.3.1. Strikt beschermde soorten.

Op Terschelling voorkomende strikt beschermde soorten zijn rugstreeppad, zandhagedis, vleermuizen en groenknolorchis.

Op de kavel komen geen gebouwen of bomen voor die door vleermuizen als kraamkamer of overwinteringsplek kunnen worden gebruikt. Er komen geen soorten vleermuizen voor.

Op de kavel komt geen open water voor dat kan worden gebruikt als voortplantingslocatie voor de rugstreeppad. Er komt geen populatie van de soort voor.

Op de kavel komt geen populatie voor van de zandhagedis.

Groeiplaatsen van de groenknolorchis ontbreken op de kavel.

Samengevat wordt geconcludeerd dat op de kavel geen strikt beschermde soorten voorkomen.

6.3.2. Overige beschermde soorten.

Per 1 januari 2017 is de Flora- en faunawet opgeheven en is de bescherming van soorten een onderdeel geworden van de Wet Natuurbescherming. De lijst met soorten die beschermd waren in de oude Flora- en faunawet is, m.u.v. de strikt beschermde soorten, komen te vervallen. Daarentegen geldt voor alle soorten de zorgplicht. Bij de uitvoering van plannen moet ervoor worden gezorgd dat er geen blijvende verslechtering optreedt in de staat van instandhouding van de populaties van de soorten. De zorgplicht is vooral van belang voor kwetsbare soorten met populaties van geringe omvang. Voor een aantal zeer algemene soorten kleine zoogdieren en ook voor bruine kikker en kleine watersalamander geldt op Provinciaal niveau vrijstelling van de wet, als de uitvoering van het plan geen verandering brengt in de algemeen goede staat van instandhouding van de soorten in Nederland. Deze vrijstelling geldt voor de betreffende soorten ook in relatie tot het hier besproken plan.

Planten.

De vegetatie van de kavel betreft alleen algemene soorten kruiden en grassen. De bouw van de opslagruimte leidt niet tot een blijvende verslechtering van de staat van instandhouding van de populaties. Er worden geen extra eisen gesteld in het kader van de zorgplicht.

Reptielen.

Er komen in en in de omgeving van het plangebied geen soorten voor.

Amfibieën.

Er komen in en in de omgeving van het plangebied geen soorten voor.

Insecten.

Er komen in en in de directe omgeving van het plangebied geen kwetsbare soorten voor.

Zoogdieren.

In de omgeving van het plangebied komen voor bosmuis, gewone bosspitsmuis, rosse woelmuis, haas, konijn en egel. Alle soorten behoren tot de lijst van soorten waarvoor op voorhand vrijstelling is gegeven.

6.3.3. Vogels.

Broedvogels.

Binnen het plangebied zelf komt alleen de witte kwikstaart als broedvogel voor. Voor het overige komen diverse zangvogels tot broeden in de boomwallen ten westen en zuiden van de kavel.

De bouw van de opslagruimte beperkt zich tot het zoekgebied in het oostelijke deel van de kavel. Binnen dit zoekgebied komen geen vogels tot broeden. De broedgelegenheid van de witte kwikstaart gaat niet verloren. Hetzelfde geldt met betrekking tot de broedgelegenheid voor de zangvogels in de boomwallen. De bouw van de opslagruimte leidt niet tot strijdigheid met de zorgplicht.

Trekvogels en overwinteraars.

Het plangebied heeft geen bijzondere betekenis voor trekvogels en overwinteraars.

6.3.4. Vergunningplicht.

Uit bovenstaande wordt de conclusie getrokken dat bij uitvoering van het plan geen negatieve effecten te verwachten zijn met betrekking tot strikt beschermde soorten, daar ze niet voorkomen, en evenmin met betrekking tot de overige kwetsbare soorten. Het plan is niet strijdig met het criterium van zorgplicht. Extra mitigerende maatregelen zijn niet nodig.

In het kader van zorgvuldig handelen is het niet toegestaan vogels tijdens het broedproces te storen. Binnen het zoekgebied van de beoogde bouwlocatie wordt echter niet door vogels gebroed. De bouw van de opslagruimte kan derhalve ook in het broedseizoen doorgang vinden, zonder strijdigheid met het beginsel van zorgvuldig handelen.

Effecten als gevolg van cumulatie in relatie tot andere plannen in de omgeving is uitgesloten.

Geconcludeerd wordt daarom dat de uitvoering van het plan **niet** strijdig is met de Wet Natuurbescherming aangaande de soortenbescherming en voldoende wordt voldaan aan de randvoorwaarden die de wet stelt. Het is dan ook niet nodig een ontheffing van de wet aan te vragen.

6.4. Natuur Netwerk Nederland.

Het Natuur Netwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur, is niet van toepassing op het plangebied.

7. Samenvatting.

In dit rapport wordt de bouw van een opslagruimte voor de opslag van historisch materiaal van de dorsvereniging "Helpt Elkander" te Formerum Noord getoetst op de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden van de kavel en de omgeving. Het betreft dan een toetsing in het kader van Natura2000 en van de soortenbescherming van de Wet Natuurbescherming. De volgende conclusies worden getrokken:

Natura2000:

Een toetsing is alleen nodig met betrekking tot Natura2000-gebied Duinen Terschelling. De overige Natura2000-gebieden liggen op meer dan 1 kilometer afstand van het plangebied. Deze afstand is dermate groot dat significant negatieve effecten op de instandhoudingdoelen ervan op basis van de grote afstand op voorhand zijn uitgesloten.

Met betrekking tot Natura2000-gebied Duinen Terschelling wordt het volgende geconcludeerd:

- Significant negatieve effecten op alle in de omgeving van het plangebied voorkomende habitattypen is uitgesloten.
- Habitatrichtlijn-soorten komen in de nabijheid van het plangebied niet voor.
- Significant negatieve effecten op alle in de omgeving van het plangebied voorkomende Vogelrichtlijnsoorten is uitgesloten.
- Het project veroorzaakt geen extra stikstofdepositie binnen het Natura2000-gebied.
- Er is geen sprake van cumulatieve effecten in relatie tot andere projecten in de omgeving van het plangebied.
- De uitvoering van het plan is niet strijdig met de Wet Natuurbescherming inzake de Natura2000-regelgeving. Het is niet nodig een Passende beoordeling te doen opstellen. Het is niet nodig een vergunning van de Wet Natuurbescherming aan te vragen bij de Provincie Fryslân.

Soortenbescherming:

- Strikt beschermde soorten komen in het plangebied en in de directe omgeving ervan niet voor.
- Op de kavel komen geen kwetsbare soorten voor waarvoor de zorgplicht van belang is.
- Er gaat geen broedgebied van vogels op de kavel verloren door de bouw van de opslagruimte.
- In het kader van zorgvuldig handelen worden geen extra eisen gesteld. Binnen het zoekgebied van de beoogde bouwlocatie zelf wordt door geen enkele vogelsoort gebroed.
- De bouw van de opslagruimte is niet strijdig met het soortenbeschermingsaspect van de Wet Natuurbescherming. Het is niet nodig een ontheffing van de wet bij de Provincie Fryslân aan te vragen.

Natuur Netwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur.

- De NNN is niet van toepassing op de kavel.

8. Literatuur.

- Aptroot A., et al.*, 1998. Bedreigde en kwetsbare korstmossen in Nederland; basisrapport met voorstellen voor de Rode Lijst. Buxbaumiella 44.
- Beenen, R.*, 1998. Soortbescherminingsplan Rugstreeppad. Provincie Utrecht, Utrecht.
- DLG*, 2015. Beheerplan Natura2000-gebieden Terschelling. Inclusief habitattypenkaart Terschelling. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden
- Dijksen, L.J. & B.J.Koks*, 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. Monitoringrapport 2001/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Dorsvereniging "Helpt Elkander"*, 2019. Project opslag historisch materiaal dorsvereniging "Helpt Elkander". Projectbeschrijving.
- Ecologen Groep*, 2013. Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 2012. EG Ecologen Groep, Groningen.
- Hustings F., C.van Turnhout, R.L.Vogel en M.van der Weide*, 1997. Aantalsontwikkelingen van karakteristieke broedvogels op de Nederlandse Waddeneilanden. – In: T.M.van der Have en *E.R.Osieck (red.)*. Aantalsontwikkelingen en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technisch Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist 49 – 114.
- Hustings, F en J.W.Vergeer*, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen J.A.M. en J.H.J.Schaminée*, 2003. Habitattypen. Europese natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée*, 2004. Soorten van de Habitatrichtlijn. Europese Natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Koopman, J en W.Stouthamer*, 2000. Flora van Terschelling. Fryske Feriening foar Fjildbiology.
- M.Koopmans en J.Postma*, 2014. Ecologische waarden en kansen voor het Rijke Weideland in de Terschellinger polder. A&W-rapport 2044
- Meijden, R.van der, B. Odé, C.L.G.Groen, J.P.M.Witte en D.Bal*, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria, 26-4 (2000).
- Meijer, J. en G. Vriens i.s.m. E.J.Lammerts*, 2015. Document PAS-analyse Herstelstrategieën voor Terschelling. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden. Versie : 05 januari 2015.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie*, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV-uitgeverij, EIS-Nederland; Leiden.
- Ministerie LNV*, 1991. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddenzee' als Speciale Beschermingszone, Nr. J.9115397, d.d. 8 november 1991. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie LNV*, 2000. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddeneilanden/ Noordzeekust, Breebaart' als Speciale Beschermingszone, N/2000/320 d.d. 24 maart 2000. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2009a. Aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Ministerie van LNV*, 2009b. Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Provincie Fryslân*, 2016a. Verordening Wet natuurbescherming Fryslân, 2017. Provinciaal Blad Nr 6515, december 2016.
- Provincie Fryslân*, 2016b. Besluit van gedeputeerde staten van Fryslân d.d. 27 september 2016 tot vaststelling van de Beleidsregel Wet natuurbescherming 2017. Provinciaal Blad Nr 6542, december 2016.
- SOVON*. Broedvogelinventarisatie duinen Terschelling in 2012.
- Sparrius, L. et al.*, 2014. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN Criteria. FLORON-rapport 57, FLORON, Nijmegen.
- Vogelwacht Terschelling*, 2017. Jaarverslag 2017.
- Westhoff, V. en M.F.van Oosten*, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. KNNV-Utrecht.
- Zuiderwijk, A.*, 2001. Zoektocht naar zandhagedissen op Waddeneilanden. Meetnet reptielen, Nieuwsbrief 21: 13-14.
- Zumkehr P.J.*, 2019. Een stikstofberekening van de bouw van de opslagruimte voor Helpt Elkander te Formerum-Noord. Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, november 2019.

9. Tabellen.

9.1. Habitattypen, soorten van de Habitatrichtlijn en soorten van de Vogelrichtlijn in de omgeving van het plangebied.

Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebied <i>Duinen - Terschelling</i>		
voorkomen: soort of type komt in de omgeving van het plangebied wel of niet voor.		
effect: geen. Er is geen sprake van een significant negatief effect op het type .		
Habitatrichtlijn typen	voorkomen	effect
H1330. Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritima</i>).	niet	
H2110. Embryonale duinen	niet	
H2120. Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen").	niet	
H2130. * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen')	wel	geen
H2140. * Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .	wel	geen
H2150. * Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno – Ulicetea</i>).	wel	geen
H2160. Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i> .	niet	
H2170. Duinen met <i>Salix repens ssp argentea (Salicion arenariae)</i> .	wel	geen
H2180. Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.	wel	geen
H2190. Vochtige duinvalleien	niet	
H6230. Heischrale graslanden	niet	
Habitatrichtlijn soorten		
Groenknolorchis (<i>Liparis loeselii</i>).	niet	
Drijvende waterweegbree (<i>Luronium natans</i>)	niet	
Vogelrichtlijn		
Bruine kiekendief	wel	geen
Blauwe kiekendief	niet	
Velduil	niet	
Dodaars	niet	
Rietzanger	niet	
Tapuit	wel	geen
Paapje	niet	
Dwergstern	niet	
Bontbekplevier	niet	
Strandplevier	niet	

Kaart 1. De Natura2000-gebieden op Terschelling. Rood = ligging van het plangebied.

Kaart 2. Ligging van het plangebied t.o.v. Natura2000-gebied Duinen Terschelling

Rood: Het plangebied.

Geel: Grens met Natura2000-gebied Duinen Terschelling. De afstand tussen het plangebied en Natura2000-gebied Duinen Terschelling bedraagt 18 meter.

Kaart 3. Habitattypen in de omgeving van het plangebied (Bron: DLG, 2015).

- Geel met B = H2130B – Grijze duinen, kalkarm.*
- Lichtbruin met B = H2140B – Duinen met Kraaiheide droog*
- Oranje: H2150 - Duinen met Struikhei*
- Donkerbruin: H2170 – Kruipowilgstruweel*
- Groen met A = H2180A – Atlantische bossen, droog*
- Groen met B = H2180B – Atlantische bossen, vochtig*

Kaart 5: Ligging van het zoekgebied op de kavel.
Bron: Dorsvereniging "Helpt Elkander", 2019.

Afbeelding 1: Het zoekgebied op de kavel. Rechts de lage boomwal, met grondwal en hekwerk als afscheiding met het terrein van de ruitervereniging. Op de achtergrond één van de toegangshekken en het Formerumberbos.

Afbeelding 2: Opslag van materialen op de kavel.

Afbeelding 3: De boomwal langs de zuidrand van de kavel. Op de achtergrond het zoekgebied.

Afbeelding 4: Een zicht over de kavel in oostelijke richting. Op de achtergrond bij de auto's het zoekgebied, met erachter het clubhuis van de ruitervereniging.

Kaart 6: Broedlocaties Tapuit (T) en Bruine kiekendief (K) in de omgeving van het plangebied (rood kader).